

KNJIŽNICA KAPUCINSKOG SAMOSTANA U OSIJEKU¹

Stručni rad

UDK 027.6(497.5 Osijek)(091)

MARIJANA KUŠEN

II. gimnazija

K. Firingera 5

HR-31000 Osijek

U radu je sustavno predstavljeno sve ono što je do sada u segmentima obrađeno, prezentirano i objavljeno, a odnosi se na osječku kapucinsku knjižnicu.

UVOD

U radu su objelodanjeni rezultati dosadašnjih zahvata koje su sami kapucini imali na svome knjižničnome fondu u osječkom samostanu, zatim o pojedinačnim postupcima koji su poduzimani s drugih strana kako bi se ta knjižnica i njezin sadržaj upoznali, pokrenula njezina stručna obrada i stvorili preduvjeti za njezino primjereno korištenje. Rad se temelji na literaturi i drugim dostupnim sadržajima, koje su u ovom slučaju sami kapucini mogli staviti na raspolaganje,² kao i na popisima rijetkih hrvatskih i stranih knjiga iz te knjižnice, koje je napravio vrsni poznavatelj poglavito franjevačkih knjižnica u hrvatskoj franjevac o. Vatroslav Frkin.³ Dublje sustavno ili izvorno znanstveno istraživanje samoga knjižničnoga fonda zahtijevalo bi drugačije planirani i sveobuhvatniji znanstveni i stručni pristup koji prelazi okvire pisanja ovog rada.

1. KAPUCINSKI SAMOSTAN U OSIJEKU – *Curriculum historiae*

Grad Osijek se može pohvaliti dugom tradicijom od preko tri stotine godina prisutnosti i djelovanja u gradu redovnika kapucina. Njihova prisutnost i djelovanje tijekom toga dugoga razdoblja, u prošlosti i danas, obilježena je ne samo vjerskim i crkvenim karakterom djelovanja i utjecaja, nego također intelektualnim, kulturnim, i općedruštvenim karakterom u kontekstu svakoga povijesnog razdoblja i svega što ono sa sobom nosi. Tijekom svoga postojanja i djelovanja u Osijeku, kapucini su o svome duhovnom, pastoralnom, karitativnom i intelektualnom radu ostavili i sačuvali pisani trag u arhivu samostana, kao i trag kulturne baštine u samostanskoj knjižnici koja seže u same početke njihova djelovanja u Osijeku.

1.1. Kapucini kao red u Katoličkoj Crkvi

Kapucinski red nastao je u prvoj polovici 16. stoljeća, kada je europsko društvo bilo u transformaciji, zahvaćeno renesansom, antropocentrizmom, mnogim znanstvenim i geografskim otkrićima, ali i moralnom dekadencijom u Crkvi, reformacijom i katoličkom restauracijom, vjerskom obnovom koja je uslijedila nakon Tridentskog sabora. Sa željom da bude snažan instrument kršćanske obnove, kapucinski red je izraziti naglasak stavljao na pripremanje svojih članova za

1 Rad pod istim naslovom napisan je i obranjen kao diplomski rad iz knjižničarstva na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2004. godine pod vodstvom mentora prof. dr. sc. Aleksandra Stipčevića. Ispitna komisija u sastavu: prof. dr. sc. A. Stipčević, prof. dr. sc. D. Živković i mr. sc. A. Barbarić, preporučila je da se obranjeni diplomski rad objavi. Za potrebe objavljivanja izvršene su manje izmjene.

2 Osobitu zahvalnost kod pisanja ovoga rada dugujem samim kapucinima: tadašnjem (2004. godine) provincijalu Hrvatske kapucinske provincije o. mr. sc. Mirku Kemivešu i tadašnjem gvardijanu Kapucinskog samostana u Osijeku o. Anti Kukavici, što su svojom dozvolom i pristankom omogućili izbor teme diplomskog rada. Svojim savjetom i sugestijom u radu su mi pomogli bivši dugogodišnji gvardijan o. Stjepan Novoselec i sadašnji samostanski knjižničar o. Marko Srakić.

3 O. Vatroslav FRKIN, OFM, je u tijeku priprema za međunarodni znanstveni simpozij o tristotoj obljetnici kapucina u Osijeku 2003. godine, pregledao samostansku knjižnicu te izdvojio i popisao vrijedne rijetke knjige. Zasebno su popisane hrvatske rijetke knjige,

slovenske rijetke knjige i ostale strane rijetke knjige. Ti njegovi popisi do sada nisu objavljeni, kapucini su ih u elektroničkom obliku predali autorici za potrebe diplomskog rada, a ovdje se objavljuju uz suglasnost samog autora o. Vatroslava Frkina. U ovom radu knjige su svrstane u dva zasebna niza, hrvatskih i stranih rijetkih knjiga.

apostolat usmjeren pomaganju siromašnih i bolesnih, obnovu i očuvanje vjere u narodu, te obraćanje heretika i šizmatika, osobito u protureformacijskom razdoblju. U zlatnome razdoblju kapucinskog reda, sve do Francuske revolucije (1789), kapucini su diljem Europe postali izuzetno cijenjeni redovnici, jednako od strane visokih krugova Crkve i društva, kao i od običnoga puka. Bili su angažirani na intelektualnom, društvenom i političkom, ali nadasve na duhovnom i karitativnom planu. U tome razdoblju povijesti reda, kada su kapucini došli i u Osijek, njihov apostolat je vrlo bogat i može se pratiti u tri pravca: prema vjernicima katolicima; prema protestantima i pravoslavcima; prema muslimanima. Kako bi u apostolatu prema protestantima i pravoslavcima bili što uspješniji, kapucini su bili posebno obrazovani tečajevima iz kontroverzije, polemičke teologije, i učenja istočnih jezika. Slično je bilo i s onima koji su se spremali za misionarski apostolat među nekršćanima, u kojemu su kapucini također bili vrlo zauzeti i razgranati.⁴ U okviru toga konteksta razumljivo je da je i osječki kapucinski samostan, u skladu sa svojom karizmom i poslanjem, opskrbljivao i svoju knjižnicu koja je redovnicima trebala u njihovoj formaciji, kao i u svakodnevnom životu i radu.

1.2. Kapucini u Osijeku

Prvi kapucin koji je stigao u grad bio je o. Marko Kristofori iz Aviana, koji je kao Papin izaslanik pratio kršćansku vojsku u ratu protiv Turaka. On je 1687. g., kao dušobrižnik vojnika i savjetnik vojnih zapovjednika, sudjelovao kod oslobođenja Osijeka, pa su i po njemu kapucini u gradu stekli ugled apostola za nove okolnosti u kojima se našao grad i njegovi stari i novi stanovnici.⁵ Međutim, za razliku od franjevaca i isusovaca, koji su se odmah po oslobođenju u gradu i nastanili, kapucini su u njega tek povremeno zalazili. S obzirom na kapucinsku karizmu i omiljenost u srednjoeuropskom društvu, razumljivo je da su i građani i vlasti grada Osijeka, koji je tek nedavno bio oslobođen ispod vlasti Osmanskoga carstva, svim silama nastojali da kapucini u njihovome gradu osnuju samostan i djeluju kao dušobrižnici, karitativci i intelektualci. Naime, stanovništvo Osijeka i njegovih tadašnjih predgrada i okolice bilo je u procesu transformacije i obnove, a kapucinska je reforma franjevačkog reda od samih svojih početaka željela postati snažnim instrumentom kršćanske obnove. Stoga

su stanovnici Osijeka, osobito njemačko stanovništvo, nastojali od 1701. g. da se u gradu za stalno nastane i kapucini. To je postignuto 1703. g., kada u Osijek dolaze kapucini Austro-ugarske provincije iz Budima. Nastanili su se u Gornjem gradu gdje su na poklon dobili majur Ivana Jakova pl. Eggendorfa. Na tome mjestu, na kojem se i danas nalazi kapucinski samostan i crkva, uspostavljena je najprije misijska postaja, a 1704. g. izgrađena i prva privremena kapucinska crkva sv. Jakova apostola. Kada je 1710. g. dovršeno istočno krilo današnjega samostana, kuća je postala samostan, a zajednica podignuta na redoviti samostanski stupanj sa svim pravima i obvezama. Današnja samostanska crkva sv. Jakova apostola starije-ga građena je od 1721. do 1727. g., kada je posvećena po bosanskom biskupu Petru Bakiću.⁶ Inače je Osijek u crkveno-jurisdikcijskom smislu bio teritorijalno izuzeto područje izravno podređeno ostrogonskom nadbiskupu.⁷

Tijekom vremena samostan je mijenjao pripadnost pojedinim provincijama. U okviru austrijske i Austro-ugarske kapucinske provincije bio je u razdoblju od 1703. do 1920. g. Nakon Prvog svjetskog rata, kada se promijenila politička karta Europe, taj samostan je od 1920. do 1933. g. u sklopu Štajerske provincije, potom od 1933. do 1974. g. u sastavu Hrvatsko-slovenske provincije, a od 1974. g. do danas u sastavu Hrvatske kapucinske provincije. U skladu s povijesnim mijenama i izmjenama pripadnosti pojedinim provincijama, te potrebama i utjecajima, mijenjao se i nacionalni sastav kapucina u osječkom samostanu. Tako su tu djelovali kapucini njemačke, hrvatske, mađarske i slovenske nacionalnosti.

Dok je samostan pripadao Austro-ugarskoj kapucinskoj provinciji, poglavito je bio povezan s mađarskim samostanima, napose s onim, a u Pečuhu. Provincijska pripadnost i s njom povezan većinski nacionalni sastav redovnika u samostanu, odrazili su se također i u sadržaju i jeziku knjiga koje su nabavljane za samostansku knjižnicu i korištene u svakodnevnoj praksi redovničkog života i pastoralnog djelovanja.⁸

U razdoblju nakon odvajanja iz sastava Austro-ugarske provincije osječki kapucinski samostan u kratkom razdoblju do 1933. g. pripada Slovensko-štajerskoj provinciji. To kratko razdoblje u dugoj povijesti toga samostana nije ostavilo značajnijega traga.

4 Usp. TENŠEK, Z. T. Kapucini, katolički red u svijetu i kod nas. // Posvećeni život, 1(2002.), 68-73. Vidi također: CRISCUOLO, V. Početak, razvoj i širenje kapucina u Europi – osnovne povijesne crte do utemeljenja osječčkog samostana. // Međunarodni simpozij Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003. i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786., 5.-7. studenoga 2003. Osijek : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, 2004. Str. 25-32.

5 Usp. BORAK, H. Kapucini. // ŠULJAK, A. (ur.), Osijek – Katolička Crkva jučer i danas. Đakovo : 1987. Str. 69. Vidi također: CRISCUOLO, V.: Isto.

6 Povelja o posveti crkve uokvirena je na zidu oratorija kapucinske crkve u Osijeku.

7 Usp. SRŠAN, S. Općina Gornji grad uoči ujedinjenja 1786. // Međunarodni simpozij Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003. i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786., 5.-7. studenoga 2003. Osijek : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, 2004. Str. 315.

8 Usp. FRKIN, V. Knjižnica franjevaca kapucina u Osijeku. // Međunarodni simpozij Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003. i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786., 5.-7. studenoga 2003., Osijek : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, 2004. Str. 42.

Hrvatski i slovenski kapucini, kao članovi Ilirske (Hrvatsko-slovenske) provincije, preuzimaju ga 1933. g. Tada, zapravo, započinje sasvim novo razdoblje osječkog kapucinskog samostana koje će biti obilježeno intenzivnom suradnjom kapucina Hrvata i Slovenaca koji su zajednički djelovali na području cijele provincije. U tom razdoblju započinje nabavljanje literature primjerene novom nacionalnom sastavu redovnika.

Ilirska provincija je najprije 1967. g. podijeljena u zasebne komesarijate, slovenski i hrvatski, a 1974. g. je službeno i formalno proglašena Hrvatska kapucinska provincija sv. Leopolda B. Mandića.⁹ Toj provinciji samostan pripada i danas.

2. SAMOSTANSKA KNJIŽNICA

2.1. Knjižnica kao samostanski fenomen

Samostani (lat. *monasterium, conventus, coenobium*) su u društvenom i crkvenom smislu mjesta i ustanove koje su označene jedinstvom života, stanovanja, rada i provođenja slobodnog vremena određene skupine ljudi, redovnika ili redovnica, koji žive po jedinstvenom i zajedničkom pravilu života. Uz ostale sadržaje neophodne za samostanski život i rad, poput crkve, oratorija, blagovaonice, spavaonica i gospodarskih sadržaja, svaki je samostan od davnina pa sve do naših dana imao i ima kao neophodan intelektualni i duhovni sadržaj, a ponekad i kao zasebnu arhitektonsku cjelinu, samostansku knjižnicu.¹⁰ U povijesti knjižnica u Hrvatskoj najstarije su, također, kao i u mnogim drugim zemljama, srednjovjekovne samostanske knjižnice.¹¹

Stroga kapucinska regula od početka je nalagala da svaki kapucinski samostan mora imati i samostansku knjižnicu. Ona je u prvom redu imala ulogu sredstva za trajnu duhovnu i intelektualnu formaciju redovnika koji su u samostanu živjeli i djelovali. Takva potreba, ali i nalog samoga pravila, proizlazi iz tradicije redovničkog života na istoku i zapadu od samih njegovih početaka. Samostanska knjižnica je tako za redovnike važan element intelektualnog, duhovnog i kulturnoga sadržaja svake samostanske zajednice.

Neminovno je da su i prvi kapucini koji su došli u Osijek sa sobom donijeli i neke knjige. To možemo smatrati neformalnim početkom prikupljanja, oblikova-

nja i stvaranja buduće samostanske knjižnice. Tako su, naime, uglavnom nastajale mnoge knjižnice, od početnih zbirki neophodnih knjiga odloženih u police, ormare ili kovčege pa sve do zasebnih arhitektonskih cjelina izgrađenih za potrebe velikih samostana ili opatija, odnosno učilišta i gradova.

2.2. Kontinuirana briga za knjižnicu

O nastanku i formiranju knjižnice te kontinuiranoj brizi osječkih kapucina za njihovu samostansku knjižnicu nemamo neposrednih samostanskih izvora koji bi in continuum vodili slijed nabavke knjiga poput stanovite kronike rasta i razvoja toga vrijednoga osječkog knjižnoga blaga. Vjeruje se da je formiranje knjižnice i njezin razvoj tekao usporedno s osnivanjem samostana 1703. g. i njegovim daljnjim razvojem i rastom. Posredne podatke o tome, uglavnom, nalazimo u samostanskoj kronici ili ljetopisu.¹² U kronici se samostanska knjižnica više puta spominje, ali se nigdje ne opisuje njezin nastanak, nabavljanje knjiga ili formiranje knjižničnih zbirki. Među sačuvanom dokumentacijom u samostanskom arhivu može se također pronaći podataka koji govore o knjižnici. Dio knjiga svakako je u knjižnicu došao i u njoj ostao kao pojedinačne osobne zbirke knjiga pojedinih redovnika koji bi ih donijeli sa sobom prilikom svoga doseljenja u osječki samostan. Dio knjiga samostan je zasigurno kupovao, a dio dobivao na poklon od pojedinaca ili nekih drugih samostana.

Očiti trag brige za knjige, trag njihovoga korištenja, pa i razmjenjivanja, pronalazi se u samim knjigama, a vidljiv je u zapisima pojedinaca na marginama stranica knjiga, posvetama ili praznim listovima, te osobito na pečatima samostana u Hrvatskoj i Mađarskoj koji su otisnuti na pojedinim knjigama.¹³

12 Usp. Kronika kapucinskog samostana u Osijeku. Sv. I-III. /«Protocollum Familiae Essekienensis»; «HISTORIA DOMESTICA, in qua memoratu digna Provinciae, peculiariter vero conventus hujus Essegginensis Compendiose referuntur, ad Usum A.V.V.P.P. Guardianorum p.t. existentium accomodata, ac exarari incepta. Anno M.DCC.LXIII.» /

« ... Kronika Kapucinskoga samostana u Osijeku sadrži tri rukopisna sveska u kojima je do danas vodena. Te tri knjige, s obzirom na svoju starost i uporabu, nalaze se u različitom fizičkom stanju očuvanosti. Čuvaju se u samostanskom arhivu ali nisu obilježene nikakvom signaturom, jer arhivsko gradivo samostana nije arhivistički obrađeno niti popisano. U samostanskoj zajednici je uvijek jedan od svećenika, uz ostala zaduženja, preuzimao i dužnost ljetopisca-kroničara. Već duži niz godina je briga za čuvanje i vođenje kronike povjerena aktualnom gvardijanu, poglavaru samostanske zajednice, pa se posljednji svezak u koji se unose tekući zapisi obično i čuva kod njega.» KUŠEN, D. Kronika Kapucinskog samostana u Osijeku. // Međunarodni simpozij Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003. i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786., 5.-7. studenoga 2003. Osijek : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, 2004. Str. 33-41.

13 Usp. FRKIN, V.: Nav. dj. Str. 42.

9 Usp. BORAK, H. Nav. dj. Str. 69-76. Vidi također: TENŠEK, Z. T., Nav. dj. Str. 75.; Arhiv Kapucinskog samostana u Osijeku. Br. 200/1978. Braća kapucini u Osijeku 1703.-1978., prospekt prigodom 275. obljetnice samostana, Osijek, 1978.

10 Usp. BADURINA, A. Samostan. // Hrvatski leksikon. Sv. 2. VUJIĆ, A. (ur.); Zagreb : Naklada Leksikon, 1996.-1997. Str. 401.

11 Usp. BLAŽEKOVIĆ, T. Knjižnice. // Hrvatski leksikon. Sv. 1. VUJIĆ, A. (ur.); Zagreb : Naklada Leksikon, 1996. Str. 608.

U novije vrijeme, osobito vrijedno razdoblje u kontinuiranoj brizi za samostansku knjižnicu, nabavljanje novih izdanja i redovito uvezivanje godišta pojedinih časopisa i revija nastupilo je nakon Drugog Vatikanskog sabora. S jedne strane, zahvaljujući novim temama duhovnog, teološkog i pastoralnog sadržaja i otvorenosti koja je nastala pod utjecajem Sabora, okretanjem crkve i teologije prema svijetu u kojem živi. S druge strane, uslijed opuštajućih tenzija socijalističkog društva prema vjeri i vjerskim zajednicama, stvorene su u tom razdoblju i društvene mogućnosti za izdavanje novih knjiga i pokretanje novih časopisa i revija vjerskog sadržaja. Moglo bi se reći da izdanja nabavljana u tom razdoblju i kasnije, sve do danas, predstavljaju gotovo zasebnu cjelinu knjižnice toga samostana.

2.3. Smještaj knjižnice

Opravdana je pretpostavka da su knjige pojedinih redovnika koje su sa sobom donosili u samostan, ispočetka čuvane u vlastitim ćelijama (sobama), oratoriju, blagovaonici, a liturgijske knjige svakako u sakristiji. Postupnom izgradnjom samostana, a uslijed stvarne potrebe za prostorom namijenjenim isključivo za knjižnicu, na kraju istočnog dijela južnoga krila samostanskog kompleksa izgrađena je samostanska knjižnica. Prema samostanskim izvorima, može se zaključiti kako je taj dio samostanskog kompleksa, kao posljednji veliki zahvat izgradnje samostana, zajedno s knjižnicom, izgrađen polovicom 18. st.¹⁴

Samostanska knjižnica se sastoji od dvije prostorije koje se nalaze na kraju hodnika opisanog krila samostana. Na ulazu iz hodnika u knjižnicu su vrata od kovanoga željeza, a dvije prostorije su povezane prolazom bez vrata. Obje prostorije su izvorno bile opremljene ugradbenim zidnim drvenim policama. Na južnoj i sjevernoj strani nalaze se po dva velika prozora s kamenim okvirima, željeznom kovanom rešetkom i željeznim vanjskim kaptcima, u svakoj prostoriji po jedan prozor na sjevernoj i južnoj strani.¹⁵ Starija građa samostanske knjižnice u cijelosti je u tom prostoru ostala gotovo do danas, sve do arhitektonskoga kraha i fizičke opasnosti za građivo 2003. g. Nakon obnove i uređenja prostora, sređivanja i stručne obrade knjižnoga fonda, knjižnica će ponovo biti vraćena u izvorne prostorije.

Novija knjižnična građa, poglavito od polovice 20. st. naovamo, uslijed pretrpanosti stare knjižnice, odlagana

je na katu sjevernoga krila samostana u za tu svrhu uređenoj prostoriji kraj malog oratorija. Knjižnična građa se ondje čuva na policama s metalnim nosačima i drvenim fahovima.

2.4. Funkcija samostanske knjižnice i knjižničnoga fonda

Kod svake knjižnice, pa tako i samostanske, prepoznajemo dvije osnovne funkcije. Jedna funkcija se sastoji u čuvanju, a druga u korištenju knjižnične građe. Te dvije funkcije uglavnom se isprepliću do te mjere da je prva zapravo potpuno u službi druge. Na koncu, mogli bismo zaključiti kako se zapravo uvijek radi o čuvanju poradi korištenja kod kojega možemo razlikovati redovito, povremeno ili rijetko korištenje pojedinih knjiga i ostale knjižnične građe.

Promatramo li funkcije samoga knjižnoga fonda, možemo razlikovati njegovu osnovnu ili primarnu funkciju koja je usmjerena na temeljnu djelatnost onih koji posjeduju knjižnicu, te ostale funkcije koje proizlaze iz ostalih potreba korisnika knjižnice. U samostanskoj knjižnici osječkih kapucina, tako, razaznajemo nekoliko funkcija knjižnoga fonda.

Prvotna je funkcija samostanskih knjiga inače, pa tako i u ovom slučaju, u redovitom svakodnevnom duhovnom i intelektualnom korištenju od strane samostanskih redovnika. Pri tome je riječ uglavnom o knjigama teološkog, pastoralnog i duhovnog sadržaja.

Osim prethodno opisane redovite funkcije samostanskog knjižnog fonda, mnogi samostani posjeduju i zbirke knjiga različitog sadržaja iz područja neke posebne djelatnosti kojom se samostan, dio redovnika ili koji pojedinac, posebno bavio (filozofija, književnost, obrazovanje, medicina, farmakologija). Ta zbirka je onda u funkciji specifične djelatnosti koja je u samostanu postojala ili danas postoji. U osječkom kapucinskom samostanu se tako može izdvojiti posebna zbirka starih medicinskih i ljekarničkih knjiga.¹⁶

U mnogim crkvenim knjižnicama, pa tako i u ovoj, mogu se izdvojiti i zbirke raznih liturgijskih knjiga (misala, lekcionara, rituala, kantuala, brevijara i pjesmarica) koje su tijekom vremena uslijed liturgijskih promjena stavljene izvan uporabe ili su jednostavno dotrajale.

Samostan je tijekom vremena svoga postojanja i djelovanja na crkvenom, kulturnom i društvenom planu, u svojoj knjižnici prikupio i brojne knjige iz područja

14 Usp. Kronika kapucinskog samostana u Osijeku. sv. I. 1850. godina. Vidi također: ČOKOLIĆ, A. Kapucinski red kao faktor razvoja novovjekovne sakralne arhitekture u srednjoeuropskom prostoru s naglaskom na barokni sklop Kapucinskog samostana sred Gornjeg grada u Osijeku. // Međunarodni simpozij Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003. i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786., 5.-7. studenoga 2003., Osijek : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, 2004. Str. 57-58.

15 ČOKOLIĆ, A. Isto.

16 KATALENAC, D. 300 godina knjižnice Kapucinskog samostana u Osijeku: prilozi za povijest Knjižnice. // Blago knjižnice Kapucinskog samostana u Osijeku : katalog izložbe. Osijek : HAZU Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku, Gradska i sveučilišna knjižnica, Kapucinski samostan u Osijeku, 2003. Str. VII.

opće kulture, povijesti, filozofije, te brojna leksikografska i enciklopedijska izdanja. Starija takva izdanja uglavnom su na stranim jezicima.

3. SADRŽAJ KNJIŽNIČNOG FONDA

3.1. Opis knjižničkog fonda

Samostanska knjižnica ima i izvjestan broj rukopisnih djela koja su od velike važnosti, ali do sada nisu posebno obrađivani. S obzirom na tiskanu građu, knjižnica ima oko 10.000 svezaka, a od jezika, uz hrvatski, najviše su zastupljeni latinski i njemački jezik. Također ima i određeni broj djela na mađarskom jeziku, jer je tijekom povijesti bio zastupljen i znatan broj redovnika Mađara. Najviše djela na mađarskom jeziku, prema zapisima i pečatima na samim knjigama, došlo je iz mađarskog kapucinskog samostana *Quinque Ecclesie* (današnji Pečuh).¹⁷

Nevešt i površan posjetitelj ove knjižnice mogao bi pomisliti kako je dobar dio toga knjižnoga fonda, osobito onoga starijega, zapravo mrtvi kapital koji nikoga više ne zanima. Istina je da su mnoge knjige u toj knjižnici godinama, desetljećima, a pokoja možda i stoljećima, ostale neotvorene. Međutim, mnoge će od njih iznenada uskrsnuti iz svoga mrtvila kada istraživačima budu dostupni katalozi tih vrijednih izdanja. Mnoge će od njih kod današnjih istraživača odigrati ulogu kakvu im nije namijenio niti njihov autor, niti tiskar, a vjerojatno niti samostanski knjižničar kada ih je tko zna kada zaklopio i odložio na policu u samostanskoj knjižnici. Mnoge te knjige bit će zanimljive suvremenim filozofima, povjesničarima, istraživačima povijesti tiskarstva, knjižne ilustracije, sfragistike, ili, pak, crkvenim liturgičarima i teozozima. Mnoge će se, zasigurno, prepoznati kao prvorazredne spomenike nacionalne i europske kulturne baštine.¹⁸

Cjeloviti popis knjiga ne postoji, ali je tijekom priprema proslave obljetnice tri stoljeća kapucina u Osijeku knjižnicu pregledao o. Vatroslav Frkin, franjevac, vrsni poznavatelj stare knjižne građe u samostanima kontinentalne Hrvatske, te je tom prilikom za potrebe samostana i provincije napravio popise rijetkih knjiga. U okviru ovoga rada ti su popisi u cijelosti preuzeti prema metodologiji kataloške obrade po kojoj su i napravljeni.¹⁹

3.2. Rijetke hrvatske knjige

1. ARTICULI; Articuli diaetales anni M.DCC. XXIX.; Jaurini, 1729.

2. ASSERTIONES; Dum Assertiones ex universa theologia dogmatica in vetustissima S. Petri apostolorum principis basilica cathedrali Quinque – Ecclesiensi anno salutis MDCCLXXXII. mense Januario die 7 publice propuguavit Rev. Ferdinandus Peer Episcopalis Seminarii S. Pauli apolumnus, S. Theologiae auditor emeritus ex praelectionibus adm rev. et clar. Domini Michaelis Taucher SS. Theologiae doctoris, Instit. Theolog. et Hist. Eccl. professoris... et adm. rev. ac clar. Domini Matthiae Zsvics SS. Theologiae doctoris, Theologiae Dogmat. et Polem. professoris... /Quinque – Eccl./, Typis Joannis Josephi Engel, /1782/ v 80 /19/ str.; Prev. u: Salagius, S. De statu Ecclesiae Pannonicae, Quinque – Eccl., 1781.
3. ASSERTIONES; ... Dum Assertiones theologicas De peccatis, gratia et merito in Almo Archi – Episcopali Societ. Jesu Collegio Jaurinensi publice propugnaret a. M.DCC.LII. Mense Junio Dei 17. Rev. Nobil. ac Erud. Dom. Joannes Hegediis SS. Theol. in tertium Annum Aditor Seminarii B.V.M. in Coelos assumptae alumnus Diocesis Jaur. Praeside Rev. P. Michaelis Lipsicz e S. J. AA. LL. et philos. doctore SS. Theologiae Professore ordinario /S. I. et typ. 1752./ m 80 /4/ str.; Prev. u: Pinamonti, I. P. Christianus in solitudine; Jaurini, 1752.
4. ASSERTIONES; Assertiones dogmaticae et scholasticae, br. 0083; Quinque – Echlesiis, 1777.; Priv. u: Vogler, C. Demonstratio. Tyrnaviae, 1765.
5. ASSERTIONES; Assertiones dogmatico – scholasticas ex universa theologia...; V. Ecclesiis, 1773. Br. 0087.; Prev. u: Scriptorum ver. Hung. P.S.
6. ASSERTIONES; Assertiones ex tractatu De angelis, beatitudine et actibus humanis...; Pestini, 1769. Br. 0098.; Prev. u: Sandini, A. Disputationes historicae. Tyrnaviae, 1767.
7. ASSERTIONES; Assertiones ex universa theologia dogmatica...; Quinque – Ecclesiis, 1777.; Prev. u: Babai, F. Ungariae Palatini Tyrnaviae, 1775,
8. ASSERTIONES; Assertiones theologicae ex tractatu De Gratia Christi. Br. 0158. /V. – Ecclesiis/, 1780; Prev. u: Ferrarius, F. B. De antiquo ecclesiasticarum. Tirnaviae, 1772.
9. ASSERTIONES; Dum Assertiones dogmatico – theologicas De Deo Uno ejusque divinis attributis... Br. 0088 /S. I. et typ./; Prev. u: Assertor. Cassoviae, 1752.
10. ASSERTIONES; Dum Assertiones dogmatico scholasticas... Br. 0086. /S. I. et a. 1770/; Prev. u: Colloquium magistri, Tyrnaviae 1750.

¹⁷ Usp. FRKIN, V. Nav. dj. Str. 42.

¹⁸ Usp. STIPČEVIĆ, A. Sudbina knjige. Lokve : Naklada Benja, 2000. Str. 347-348.

¹⁹ Vidi: bilješka br. 3.

11. ASSERTIONES; Dum ex universa theologia Assertiones dogmatico – scholasticas anno 1769. /S.l. et typ. 1769/ Br. 0139.; Prev u: Flores bibliici. Tyrnaviae, 1768.
12. ASSERTOR; Assertor libertatis Ungaricae, Dalmaticae, Croaticae et Slavonicae, Andreas II. rex Hierosolymitanus: Cassoviae, 1752.
13. BAČIĆ, Antun; Istina katolicsanska...; U Budimu, 1732.
14. BARLETIUS, Marinus; Vita et respraeclare gestae...; Georgii Castrioti...; Zagrabiae, 1743.
15. BELLARMINO, Roberto; Istumacenge obilnie nauka karstyanskoga. Sloxeno zapovidy S.O. PP. Clementa VIII od Prisvitloga G. Roberta Bellarina Kardinala S.R.C. Prineseno v yazik harvatski zapovidy S.O. PP. Urbana VIII... Tumacengen. Ivanna Tomka Marmanicha, Bosnyanina, kanonika Sibenskoga...; Romae, Typis Sacrae Congregat. de Propag. Fide, 1708. m 80 170 + /1/ str.
16. BELOSTENEC, Ivan; Gazophylacium... 2. sv.; Zagabriae, 1740.
17. BENGER, Nikola; Annalium eremi – coenobiticorum Ordinis Fratrum Eremitarum S. Pauli porimi eremitae Volumen Serendum... Šime; Posonii, 1743.
18. BENGER, Nikola; Promptuarium privilegiorum... Tyrnaviae, 1750.
19. BIBLIJA; Sveto Pismo Starog' i Novog' Zakona /Prev. M. P. Katančić/ 6 sv.; U Budimu, 1831.
20. BOŠKOVIĆ, Ruder Josip; Theoria philosophiae naturalis; Venetiis, 1763.
21. BRAČULJEVIĆ, Lovro; Uzao scerafinske (nascki) goruchie gliubavi...; U Budimu, 1730.
22. CAMPADELLI, Giovanni; Govorenja sveta chjudoredna; U Mnezzih, 1754.
23. CITHARA; Cithara octochorda... (1. izd.); Viennae Austriae, 1701. 80 /8/+492+/16/ str.
24. CONCLUSIONES; Auditoribus oblata... Dum Conclusiones ex universa theologia Br 0358 /S. . et typ. 1771/; Prev. u: Sandini, A. Historia apostolica. Tyrnaviae, 1765.
25. CONCLUSIONES; Conclusiones ex tractatu theologica, quas De Divini Verbi... Br 0354 /Strigovii, 1764./
26. CONCLUSIONES; Conclusiones ex universa philosophia quas... publice propagnandas susceperunt rel. fr. Hieronymus Moczfa, Cyriacus Beker ac Fidelis Verner... praeside M. V. P. Adriano Zubanovich... Essekini in Templo S. Cruci Inventae dicato... MDCCLXXIX.; Essekini, 1779.; Prev u: Hervoig, B. Antiolatum libertimis mi. Essekini, 1776.
27. CONCLUSIONES; Conclusiones ex universa theologia De Deo Uno. De Deo Trino... Defendente Fr. Christophoro Tripskorn... /Praeside P. Fr. Luca Csilich/ Essekini, 1755.; Prev u: Čilić, L. Directa ad coelum, Essekini, 1755.
28. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex tractatibus De Deo incarnato, de jure et justitia ac de contractibus in vetustissima S. Petri Apostolorum principis Basilica cathedrali Quinque – Eccl. An Sal. MDCCLXXXI. Mense Februario Dei... publice propugaret Rev. Ferdinandus Pear Episcopalis Seminarii S. Pauli apostoli alumnus S. Theol. in IV annum auditor. Ex praelectionibus... Michaelis Taucher, SS. theolog. Doct. Institut. Theolog. et Hist. Eccl. professoris... et... Matthiae Zsivics, SS Theolog. Doctoris, Theolog. Dogmat. et Polem. professoris ...; Quinque – Ecclesiis, Typis Joan. Jos. Engel, /1781/ m 80 /20/ str.; Prev. u: Salagius, S. De columna Romana. Quinque – Ecclesiis, 1780.
29. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex tractatibus De Deo Uno in essentia... Br 0344; Quinque – Ecclesiis, 1780.; Prev. u: Salagius, S. De statu Ecclesiae Panonicae Quinque – Ecclesiis, 1778.
30. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex tractatibus theologicis De Deo Uno et Trino... Br. 0348 /S.l. et typ. 1763/; Prev. u: Muratori, L.A. De naevis in religionem incurrentibus. Venetiis, 1760.
31. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex tractatibus theologicis De Deo incarnato ac de jure, institia et contractibus, in vetustissima S. Pietri apost. principis Basilica Cathedrali Quinque – Ecclesiensi a. s. M.DCC.LXXII. Mense Novembri. Die... publice propugnavit Rev. Joannes Philipovics, Episcopalis Seminarii S. Pauli Apostoli alumnus, S. Theologiae in IV annum auditor. Ex praelectionibus adm. rev. ac clar. domini Stephani Szalagyi, SS. theol. doctoris... ac... adm. rev. ac doct. domini Francisci Szanyi, SS. theologiae baccalaurli formati... Colociae, Typis Sekolarum Piarum, 1772. m 80 /16/ str.; Prev. u: Calmet, A. Dissertationes. Tyrnaviae, 1755.
32. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex tractatibus; Br. 0345; S. l. et a.; Prev. u: Habert, L. Praxis sacramenti, Venetiio, 1758.
33. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex

- tractatu theologica De Divini Verbi... Br. 0355. /S. l. et typ. 1764./; Prev. u. Habert, L. Tractatus De sacramento Ordinis. Venetiis, 1764.
34. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex universa theologia in vetust. S. Petri Apostolorum principis Basilica Cathedrali Quinque-Ecclesiensi a. s. MDCCLXXVIII. mensis Augusti die publice propugnavit. Rev. Antonius Bori Diocesis Bosnensis clericus et in Episcopali seminario Quinque-Ecclesiensi S. Pauli Apostoli S. Theologiae in IV. snum auditor. Ex praelectionibus ...Stephani Szalagyi... ac... Michaelis Taucher... auditoribus oblata. Quinque – Ecclesiis, Typis J. J. Engel, /1778/ m 80 /45/ str.; Prev. u: Tomassini, L. De jure. Quinque Faclesis 1778.
35. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex universa theologia scholastico – dogmatico – morali...; Posonii, 1765. Br. 0367.; Prev. u: Chrysostomus, J. De sacerdotio, Strigovii, 1763.
36. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex universa theologia scholastico – dogmatico – morali in vetustissima S. Petri apostolor. principis basilica cathedr. Quinque – Ecclesiensi a. s. M.DCC.LXIII. mense August die publice propugnaret. R. Emericus Szegedi... Br. 0365. /S. l. et typ., 1763./; Prev. kao Kl. Ivanić
37. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex universa theologia scholastico – dogmatico – morali in vetustissima S. Pietri apostolor. principis basilica cathedr. Quinque – Ecclesiensi a. s. M.DCC.LXI. mense die publice propugnaret R. Joannes Nunkovits, Episc. Seminarii S. Pauli apostoli alum. S. Theologiae in utem anum auditor presbyter. Ex praelaetionibus adu. rev. ac clariss. Domini Matthaei Franc. Kertiza, Sacrae Theol. Doctoris et professoris... ac R.D. Georgii Nunkovits, Sacrae Theologiae baccalaurei et professoris in praefato oblata /S. l. et typ., 1761./ m 80 /44/ str.; Prev. u: Giunchi, N. De indulgentiis, Ratisbanae et Viennae, 1760.
38. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex universa theologia... Br. 0366. /S. l. et typ. 1764./; Prev. u: Benedictus XIV. Enchiridium, Posovii, 1764.
39. CONCLUSIONES; Dum Conclusiones ex universa theologia... Br. 0368. /S. l. et typ. 1765.; Prev. u: Fagnani, P. De opinione probabili, Romae, 1765.
40. ČILIĆ, Luka; Directa ad coelum via Essekini, 1775.
41. DELLA BELLA, Ardelio; Dizionario Italiano, latino, Illirico; In Venezia, 1728.
42. DOGMATA; Cum Dogmata De Deo et attributis... publice proponerent et propuguerent VV. PP. Ernestus Huier et Petrus Katancsich ac RR. FF. Dominicus Martinovich et Aloysius Baumgärtt... Praeside R.P. Adriano Lohr... Essekini in Ecclesiae S. Cruci Inventae dicta, An. rep. Sal. MDCCLXXVII; Essekini, 1777.; Prev. u: Herwig, B. Antidotum libertinismi. Essekini, 1776.
43. DOGMATA; Dogmata e theologia huius nominis universa quae ex praelectionibus P.F. Christophori Kellerer... prof. ordinarii Rel. Fr. Georgius Vranjeshevich... anno M.D.C.C.LXXX.III. publice defendenda suscepit; Essekini, 1783.; Prev. u: Szvorényi, M. J. Causa religionis. Budae, 1781.
44. DOŠEN, Vid; Axdsaja sedmoglava; U Zagrebu, 1768.
45. DUKAT, Vladoje; Pater Gregur kapucin, R V – 80; U Zagrebu, 1915.
46. EPISTOLE; Epistole i Evangjelja... Po Emericu Pavichu...; U Budimu, 1764.
47. EVANĐELISTAR; Evangjelistar Illiricski za sve nedilje i svetkovine... izveden po O. F. Marianu Lanossovichu...; U Budimu, 1794.
48. EVANĐELJE; Horvaczko Evangyelye, szkupa z popisanyem Muke nasega szpasitelya Jesusa Kristusa y katolicsanskim naukom... na novo stanpano y poredgyeno. Krez milosztivno nadilyenje poglavita y veliko postavanoga goz. Jandre Sgodisca veliko vridnoga Gyurszkoga kanonika, ij Lectora; Gyuri, Stanpano kres Josepha Antona Streibig, 1732. 80 /4/ + 120 /16/ str.
49. EVANGELIUMI; Szveti Evangeliumi; Vu Czeske Ternave, 1694.
50. EXEMPLA; Selecta Latini sermonis Exempla e scriptoribus probatissimis excerpta in usum Primae humanitatis scholae per Regnum Hungariae et adnexarum Provinciarum; Budae, Typis Regiae Universitatis Hungaricae, 1817. m 80 XXXVI + 427 str.
51. FILIPOVIĆ, Adam; Xivot... Antuna Mandicha...; U Pecsuhu, 1823.
52. FILIPOVIĆ, Jerolim; Pripovidagnie nauka karstjanskoga, kgnighe parve...; U Mlaczii K.1 – 1750. 584 str.
53. FRESNE, Carolus du; Illyricum vetus et novum Posonii, 1764
54. GAŠPAROTI, Hilarion; Czvet szvetek; Vu Gradzu, 1750. D.1; Vu Gradzu, 1754. D.2

55. GOFFINE, Leonard; ...Kratki nauči i tomascenja ... Br. 0623.; U Budimu, 1778.
56. GRDENIĆ, Stjepan; Molitvena knjiga Vrata nebeska, 2. izd.; U Pecsuhu, 1845.
57. GRIZOGONO, Lovre (Split 1590 – Trst 1650. HBL – br 5, str 216); Mundi Mariani Pars prima. Maria speculum mundi archetypi seu divinitatis; Viennae Austriae, 1646.
58. GUČETIĆ, Vicko; Riec Boscia; U Mleziema, 1743.
59. HABDELIĆ, Juraj; ...Pervi oteza nassega Adama greh; V Nemskom Gradczu, 1674.
60. HAULIK, Juraj; Selectiones Encyclicae literae et Dictiones sacrae... T. 1. 2. /4/ + 369. str.; Vienae, 1850.
61. HERWIG, Bohuslav; Antidotum libertinismi moderni... Essekini, 1776.
62. HORVAT, Adalbert; Korizmena govorenja...; U Budimu, 1824.
63. HORVAT, Adalbert; Nediljna govorenja... Knj. 2; U Budimu, 1825.
64. HORVAT, Ivan Krstitelj; Institutiones logicae... Ed. 6. Tyrnaviae, Typus Tyrnaviensibus, 1776.
65. HORVAT, Ivan Krstitelj; Institutiones metaphysicae... Ed. 6. Tyrnaviae, Typis Tyrnaviaensibus, 1776.; Prev. u: Horvat, I. K. Institutiones logicae, Tyrnaviae, 1776.
66. HORVAT, Ivan Krstitelj; Physica generalis... Br. 722; Tyrnaviae, 1770.
67. HORVAT, Ivan Krstitelj; Summarium elem. physicae... Br. 0726; Budae, 1798.
68. INNOCENTIUS, XI. papa; Sanctissimi... Innocentii... Confirmatio /Essekini, 1763./
69. INSTITUTIONES; Institutiones oratoriae in usum gymnasiorum Regni Hungariae et adnexarum Provinciarum; Budae, Typis Regiae Universitatis Hungaricae, 1820. m 80 XVI + 391 str.; Prev. u: Selecta Latini sermonis Exempla, Budae, 1817.
70. JAIC, Marijan; Rucsna knjixica 1. i 2. dio; U Budimu 1837.
71. JAMBREŠIĆ, Andrija; Lexicon Latinum interpretatione Illyrica, Germanica et Hungarice locuples...; Zagabriae, 1742.
72. Johannes de Mediolano, Šime br. 1508; Flos medicinae... /E. a B./; Prestini, 1768.
73. KAČIĆ – MIOŠIĆ, Andrija; Descriptio soluta et rythmica...; AP. Emerico a Buda.; Budae, 1764.
74. KANIŽLIĆ, Antun; Kamen pravi smutnye velike.; U Osiku, 1780.
75. KANIŽLIĆ, Antun; Primoguchi i sardce nadvladajuchi uzroci...; U Zagrebu, 1760.
76. KANIŽLIĆ, Antun; Utociscte Blaxennoj Divici Marii...; U Mnechih, 1759. m 80 XXXVI+873 str., sa sl. Gospe Almaške.
77. KAŠIĆ, Bartol; Xivot Gospodina Isukrsta; In Venezia, 1700.
78. KAŠIĆ, Bartol; Xivot Gospodina nascega Isukarsta; In Roma, 1638.; Privez u: Bellarmino, R. Istumacenge obilni, Romae, 1708.
79. KOLENIĆ, Andrija; Stella triplex... Br. 0953.; Tyrnaviae, 1713.
80. LALANGUE, Ivan Krstitelj; Medicina ruralis illiti Vrachtva ladanyszka...; Vu Varasdinu, 1776. S.1. /6/ + 373 + /1/ str.
81. LASTRIĆ, Filip; Nedignik dvostruk; U Mletezij, 1766.
82. LASTRIĆ, Filip; Svetgnjak.; U Mletezij, 1766.; Priv. u Laštrić, F. Nedignik. u Mletczij, 1766.
83. LAŠTRIĆ, Filip; Testimonium bilabium...; Venetiis, 1755.
84. LEAKOVIĆ, Bernardin; Govorenja za sve nedilje godishnje; U Osiku, 1795.
85. LEAKOVIĆ, Bernardin; Nauk od poglavitih stvarih kerstjansko-katolicsanskih; U Budimu, 1798.
86. LEHRBUCH; Lehrbuch der allgemeinen Weltgeschichte, zum Gebrauche der studirenden Jugend im Königreich Ungarn und den damit verbundenen Staaten. Ofen, Gedruckt mit königlichen Universitäts = Schriften, 1838. 80 430... str. Def.
87. LUCIĆ, Ivan; De Dalmatiae et Croatiae libri sex. Editio nova et emendata; Vindobonae, 1758.
88. MARKOVIĆ, Marija; Pabulum spirituale ovium christianorum... – Hrana duhovna ovchicz... P.1; P.4; P.5; Zagrabiae, – Clagenfurti, 1715 – 1734.
89. MARKOVIĆ, Matija Antun; ... Principia iuris ecclesiastici... Br. 1113; Budae, 1786.
90. MIHALIĆ, Antun; Pridike i homilie...; U Novom – Sadu, 1830., Sv. 3. i 4.
91. MIHALJEVIĆ, Mijo; Dillorednik; U Ossik, 1823.

92. MIKALJA, Jakob; Blago jezika slovinskoga...; Lavreti, 1649.
93. MULIH, Juraj; Duhovna pisanicza, Br. 1223; U Zagrebu, 1754.
94. MULIH, Juraj; Poszel apostolszki...; Vu Zagrebu, 1742. D.1. i D.2.
95. NELLI, Angelo; Zrcalo duhovno – Prev. M. Orbini; u Rimu, 1614.
96. PALMOTIĆ, Junije; Kerstovka...; U Budimu, 1835.
97. PAPUŽLIĆ, Antun; Sacer mons Alverinae; Essekini, 1748., str. 196.
98. PAVIĆ, Mirko; Ramus viridantis olivae, Budae, 1766.
99. PAVIŠEVIĆ, Josip; Saecula seraphica...; Essechii, 1777.
100. PEJAČEVIĆ, Franjo Ksaver; Controversiae Ecclesiae Orientalis et Occidentalis.; Graecii, 1752.
101. PEJKIĆ, Krsto; Concordia orthodoxorum patrum orientalium et occidentalium... Tyrnaviae, 1730. 117. str.; Priv. u: Pejkić, K. Speculum unitatis Tyrnaviae, 1730.
102. PEJKIĆ, Krsto; Makometanus dogmatice...; Tyrnaviae, 1717.
103. PEJKIĆ, Krsto; Speculum unitatis inter Orientalem et Occidentalem Ecclesias fulgens 3. impr.; Tyrnaviae, 1730., 226+20 str.
104. PEJKIĆ, Krsto; Speculum veritatis inter Orientalem et Occidentalem Ecclesias regulgens; Venetiis, 1725., 235 str.
105. PISCTOLE; Pisctole i Evangely...; V Bnech, 1699.
106. PLURALITAS; Adorandae unitatis pluralitas... str. 210., Essekini, 1759.; Prev u: Nemorosa opacitas Budae, 1756.
107. POSITIONES; Positiones theologicae De exteriori cultu Dei, Deque Christi Domini mediatione ad mentem Doct. Subtilis Joanis Duns-Scoti... quas... offert et consecrat R.P. Aloysius Nemethy à Saboria SS. theol. lectoris generalis praenominatae Provinciae (Prov. S. Joan. Capistrani) Filius et actualis diffinitor. Objectis occurrentibus PP. Michaele Pitinsevich, Petro Velikanovich et Christoforo Kellerer, Lucei Generalis Essekiensis SS. theol. auditoribus, ejusdem Ordinis et Provinciae alumnis. In Ecclesia S. Crucis Essekini die 8. Mensis Junii a 1766. ...; /Essekini, Typis Franc./, 1766. 80 /4/ str.; Prev u: Kačić – Miošić, A. Descriptio. Budae, 1764.
108. POUGET, Francois Amat; Uputjenja katolicsanska, 3. sv.; U Ossiku, 1787-1788.
109. PRAELECTIONES; Praelectiones theologicae ex libro quarte Sententiarum... propugnatae a Philippo Korovich... praeside F. Antonio Papsulich... 1748. str. 226; Prev. u: Papužlić, A. Sacermons, Essekini, 1748.
110. PROPOSITIONES; Propositiones ex jure ecclesiastico publico communi et hitoria ac institutionibus juris Ungarici quas publice propognen das soscepit Emericos Domin Stip. Reg. Juris in tertium annum auditor. In Magno Regiae Scientiarum Universitatis Pestiensis Palatio anno 1796. Mense Aprili Die. /S. I. et typ./ 1796. 80 32 str.; Prev. u: Marković, M. A. Principia iuris, Budae, 1786.
111. PROPOSITIONES; Propositiones ex universa theologia ad elenchum... str. 228; Essekini, 1777.
112. RADNIĆ, Mihael; Pogargegne izpraznosti od sviyeta; Romae, 1683.
113. RAPIC, Đuro; Od svakoga po mallo...; U Pesthi, 1764.
114. RAPIĆ, Đuro; Svakomu po mallo...; U Pesti, 1762.
115. RUINART, Teodorik; Dilla svetih mucsenikah... 3 dj. u Osiku, 1800.
116. SACRAMENTA; Dum Sacramenta Baptismatis et Confirmationis... Str. 247. Sacramenta /S. I. et typ. 1766./; Prev. u: Cornelius de Lapide. Effigies S. Pauli. Tyrnaviae, 1766.
117. ŠIMUNIĆ, Ivan Krstitelj; Brevis notitia schismatis Graeci; Zagrabiae, 1763
118. ŠVAGEL, Fortunat; Opus selectum concionum... P.1.; Zagrabiae, 1761.
119. ŠVEAR, Ivan; Ogledalo Iliriae; U Zagrebu, 1842.
120. TAUSES, Elzear; Virtuti religionis vitia opposita...; Zagrabiae, 1749.
121. TAUSZY, Franjo; Obilato duhovno mliko. To jest: Naukkerstianski illiricskoj illiti slovinskoj dicsici darovan od... Francescka Tauszy, po Boxjoj i Aposctolske Stolice millosti biskupa Zagrebacsckoga...; U Zagrebu, Pritiskano po Antunu Reineru, 1754. m 80 /8/+191 str.
122. TENTAMEN; Tentamen publicum ex physica et

- philosophia morum... Peštalić – Gentilis... str. 277 – 278.; Budae, 1802.; Prev. kao str. 278.
123. TENTAMEN; Tentamen publicum ex physica et philosophia morum...; str. 277. prael. Greg. Pestalich, predzadni primjer; Budae, 1800.; Prev. u: Simon, M. Supplementum. Kacii, 1797.
 124. TERZIĆ, Luka; Pokriplienye umiruchi...; In Venetia, 1705.
 125. THEOLOGIA; Universa Theologia tridno certamini exposita 17. 18. 19. Mense Augusto M.DCC.LXXVII. Essekini in Templo FF. Minorum de observantia Inventioni S. Crucis dicato. Die decondo sub iteratis auspiciis A.R.D. Joan. Bapt. Sagrovich, Ecclesiae Rocsinovcensis sub eod. titulo et filialium curatoris vigilantissimi. Adsisente P.F. Josepho a Possega lectore generali Defendentibus P. Ernesto Hujer, P. Friderico Czöch et F. Modesto Drexler, Institutū ut supra et theologiae auditoribus. //Extractatibus De Deo Uno, Trino et Creatore//; /Essekini, 1777./ 80 /2/ str.; Prev. u: Trano, G. de Summa, Patavii, 1667.
 126. THOMAS a Kempis, Franjo Kovačić; Od naszleduvanya Christussevoga. Navuki oszebuyni. Szpizani od velikoga Duhovnoga Navuchitela Thomassa de Kempissa. Iz Dijachkoga na Horvaczki illi Sclovenszki iezik preobernijeni, po nekoiem pobosnom Redovniku Reda S. Paula, pervoga Puschenika...; Uu Bechu, Pri Goszpe Javne udovicze Woigtin, /1729.?./ 1760.?, 1710.?, m 80 330+/8/ str., sa sl.
 127. TOMIKOVIĆ, Aleksandar; Sveta govorenja petdeset... priko godine; U Osiku, 1797.
 128. VRTARIĆ, Venancije; Epitome im et opportuna...; Budae, 1729.
 129. ZDELAR, Franjo; Colloquium magistri cum discipulo...; Tyrnaviae, 1750.
 130. ŽIVIĆ, Matija; De dogmatis orthodoxae religionis; Pestini, 1803. – L.1. – 1803; L.2. – 1803; L.3. – 1804; L.4. – 1804; L.5. – 1804; L.6. – 1804; L.7. – 1804; L.8. – 1805; L.9. – 1805; L.10. – 1805.
 131. ŽIVIĆ, Matija; Sermones...; Pestini, 1799.
- 3.3. *Rijetke strane knjige*
1. BARONIUS, Caesar; Annalium ecclesiasticorum. Der Kirchen Histori CaesaRIS Baronii Sorani; Ingolstatt, 1594.
 2. BINSFELDIUS, Petrus; Enchiridion theologiae pastoralis...; Augustae Trevirarum, 1594.
 3. BONA, Joannes; Manuctio ad coelum; Labaci, 1679.
 4. CONCLUSIONES; ...Dum in Archi – Ducali et Academico Soc. Jesu Gymnasio Labaci, anno M.DCC.XXVIII. Mense Augusto, die... Dominus Sigefridus L. B. à Gussitsch, Carniolus Preyseggenis. Ex praelectionibus Rev. Patris Joannis Baptistae Maye č Societate Jesu, aa. II. et philosophiae doctoris, ejusdemque professoris emeriti, Conclusiones ex universa philosophia publicē propugnandas suscipet; Viennae Austriae, TypisWolfgangi Schwendimann, 1728. 40 /1/ str.; Priv. u: Summi Pontifices, Viennae Austriae, 1728.
 5. CORELLA, Jacobus de Praxis confessionalis; P. I. et II.; Labaci, 1713.
 6. DADRAEUS, Joannes; Loci communes similium et dissimilium ex omni propemodum antiquitate, tam sacra quam prophana collectorum...; Coloniae Agrippinae, 1594.
 7. DANIEL ADAMS a Weleslavina; Nomenclator quadrilinguis Boemico latino graco germanicus. /Pragae, 1598./
 8. DASYPIDIUS, Petrus; Dictionarium Latino – Germanicum; Argentorati, 1537.
 9. ECK, Johann; Postilla catholica Evangeliorum de Tempore totius anni. Das ist Catholische Postill. T. 1 – 2; Ingolstatt, 1583.
 10. FEUCHTIUS, Jacobus; Neun und dreissig Catholische Predigen...; Zu Cölln, 1585.
 11. GRANATENSIS, Ludovicus; Pars aestivalis Postillae de tempore. Das ist: Auslegung der Sontäglichen und etlicher anderer Evangelien...; Zu Cöln, 1588.
 12. HOSIUS, Stanislaus; Confessio catholicae fidei christiana: nel potius Explicatio quaedam confessionis; Viennae Austriae, 1561.
 13. JOANNES a S. Geminiano; Summa de exemplis et rerum similitudionibus locupletissima Verbi Dei concionatoribus cunctisque literarum studiosis maximo usui futura; Venetiis, 1576.
 14. JOSEPHUS FLAVIUS; Zwentzig Bücher von den alten Geschichten...; Strassburg, 1535.
 15. JUDAEUS, Philo; Lucubrationes omnes quotquot haberi potuerunt; Basileae, 1554.
 16. LANSPERGIUS, Joannes; In ortum, vitam, passionem et glorificationem Salvatoris nostri Iesu Christi; Coloniae, 1545.

17. LIVIUS, Titus; Titus Livius et Lucius Florus Von Ankunfft und hosprung des Römischen Reichs...; Strassburg, 1581.
18. LUCIUS Florus; vidi: Titus Livius
19. MENZELIUS, Philippus; Ca, 1594. MENZELIUS, Philippus; Cadii, 1596.
20. PARACELUS, Aureolus Theophrastus (1494 – 1541); Astronomica et Astrologica des Edlen – Hochgelährten – Wolerfahrenen Herren Doctor Aureoli Theophrasti von Hohenheim Paracelsi genandt etc. Opuscula aliquot – (švic.-njem. liječnik, prirodoslovac i filozof); Zu Cölln, 1567.
21. Pars aestivalis Postillae de sanctis. Das ist: Auslegung der Feyertäglichen Evangeliae; Zu Cöln, 1588.
22. PELARGUS, Christophorus; Schola poenitentiae in qua exponuntur brevissime Psalmi Septem Poenitentiales...; Francofurti, 1599.; Privezi: 1) Sacrorum centuria... Francofurti, 1603; 2) Dachs, Georgius a. Oratio de libidinibus fugiendis. Budissinae, 1606.; 3) Cundradus, Casparus. Epigramatum Centuria IV. Oesnae Silesior, 1511 /1611?/.
23. POLITIANUS, Angelus; omnium Angeli Politiani Operum (quae quidem extare novimus) T. 1.; Parrhisii, 1512.
24. RASSERN, Johann; Christenliche – Catholische und wolgegrundte Predigen; Zu Cöllen, 1578.
25. RAULIN, Joannes; Sermones Quadragesimalea; Venetiis, 1575.
26. ROBERTUS BELLARMINUS; Entdeckung der grossen Thorheit abschewlichen Irrthumben ind greifflichen Lugen; Ingolstadt, 1586.
27. SENECA, Lucius Anneus; Tragodiae X.; Basileae, 1529.
28. SLOMŠEK, Anton; Apostolska hrana...; V Celovci, 1849 – 1850.; D. 1. – 1849. 240 str., 2. –1850. 158 str., 3. – 1850. 76 str.
29. SLOMŠEK, Anton; Hrana evangelskih naukov... 2. nat; V' Zelovzi, 1845.; D. 1. 241 str., 2. 212 str., 3. 91 str.
30. SOTO, F. P. de /Methodus confessionis;/ /Dilingae, 1553./
31. VINCENTIUS, Beatus; Sermones kyemales; Antverpiae, 1572.
32. WALASER, Adam; Messbüchlein; Dilingen, 1575.

4. PREDSTAVLJANJE KNJIŽNICE JAVNOSTI

Kapucinska knjižnica u Osijeku, iako predstavlja značajan fond starih i vrijednih izdanja, sve do najnovijega vremena nije bila prezentirana javnosti, niti se značajnije koristila u istraživačke ili znanstvene svrhe. Posebna prigoda za to pojavila se tijekom priređivanja proslave tristote obljetnice dolaska i djelovanja kapucina u Osijeku. U cjelokupnim jubilejskim zbivanjima kapucinska knjižnica je bila izvorom za dva kulturno-znanstvena rada.

4.1. Izložba «Blago knjižnice kapucinskog samostana u Osijeku»

U povodu održavanja Međunarodnog simpozija «Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003. i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786.» u Osijeku je u prostorima Gradske i sveučilišne knjižnice priređena izložbe iz fundusa kapucinske knjižnice pod nazivom «Blago knjižnice kapucinskog samostana u Osijeku».

Organizatori izložbe su bili Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku, Gradska i sveučilišna knjižnica u Osijeku i Kapucinski samostan u Osijeku. Na temelju pregledavanja staroga dijela knjižničnoga fonda, izbor izložaka i postav izložbe priredio je o. Vatroslav Frkin, ofm, inače knjižničar Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda. Katalošku obradu za izložene knjige napravili su Marija Ferenc, Roberta Subjak i Dragutin Katalenac. Tekst kataloga priredio je Dragutin Katalenac, ravnatelj Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku koja je zajedno s HAZU Zavodom za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku bila izdavač kataloga. Voditelj projekta ove izložbe i predsjednik Organizacijskog odbora proslave jubileja bio je prof. dr. sc. Julijo Martinčić, ravnatelj HAZU Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku.

U svome tekstu kataloga pod naslovom «300 godina knjižnice Kapucinskog samostana u Osijeku: prilozi za povijest Knjižnice», Dragutin Katalenac knjižnicu predstavlja u nekoliko naslova: Povijest samostana, knjižnice i grade; Opis knjižnih zbirki i grade; Katalogi; Izvori podataka o knjižnici; Bibliografija radova o knjižnici. Slijedi sam katalog izložbe s pedeset i šest kataloških jedinica i petnaest faksimilskih ilustracija značajnijih izdanja iz fundusa knjižnice.

Tom izložbom i katalogom, autori su osječkoj i široj javnosti na dostojan način predstavili značaj i vrijednost knjižnice osječkih kapucina i zainteresirali znanstvenu i kulturnu javnost za blago koje je, nadohvat ruke, gotovo stoljećima nedovoljno valorizirano i korišteno.

4.2. Referat o knjižnici u okviru jubilejskog međunarodnog simpozija

U povodu već spomenutog jubileja, u Osijeku je u prostorima Hrvatske gospodarske komore Županijske

komore Osijek i Kapucinskog samostan u Osijeku, od 5. do 7. studenoga 2003. g. održan Međunarodni simpozij «Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003. i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786.» Organizatori simpozija bili su HAZU Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku, Hrvatska kapucinska provincija, Kapucinski samostan u Osijeku i Provincijalat Bečke kapucinske provincije. Među dvadeset i pet znanstvenih izlaganja i napisanih radova o raznim temama povezanim s osječkim kapucinima i Gornjim gradom kao samostalnom općinom, svoje mjesto je imala i samostanska knjižnica, nesumnjivo najstarija do danas sačuvana knjižnica Gornjega grada.

U svome izlaganju i napisanom radu, pod naslovom «Knjižnica franjevac kapucina u Osijeku», o. Vatroslav Frkin je ukratko predstavio svoj rad na proučavanju knjižnice. Uz uvodno davanje općih podataka o knjižnici, on je poseban naglasak stavio na rijetke knjige iz fundusa knjižnice, podijelivši ih na: Strane rijetke knjige (16. st.), Slovenske rijetke knjige (18. i 19. st.) i Hrvatske rijetke knjige (od 17. do pol. 19. st.).²⁰ Na kraju izlaganja i rada, kao stručnjak koji dobro poznaje baštinu samostanskih knjižnica Hrvatske, osobito je naglasio:

«Potrebno je zaštititi posebno stari fond rijetkih stranih i naših djela, ponajprije četiri trezor-ormara. Neke knjige trebaju novi uvez, a neke restauraciju. Svakako je važna ova knjižnica za hrvatsku kulturnu povijest. Treba je učiniti pristupačnom znanstvenom istraživanju, što bi značilo pronaći i izgraditi nove prostore. Na braći je ovog samostana i gradu Osijeku da se to ostvari.»²¹

Jubilarna događanja osječkih kapucina i Gornjega grada, izložba posebno vrijednih izdanja koja se čuvaju u knjižnici osječkih kapucina, te znanstveno-istraživački rad i izlaganje o. Vatroslav Frkina, svakako su doprinijeli da je osječka i šira znanstvena i kulturna javnost prepoznala vrijednost toga segmenta osječke kulturne baštine i počela se zauzimati za njezino čuvanje, istraživanje, i korištenje te neophodnu restauraciju i konzervaciju.

ZAKLJUČAK

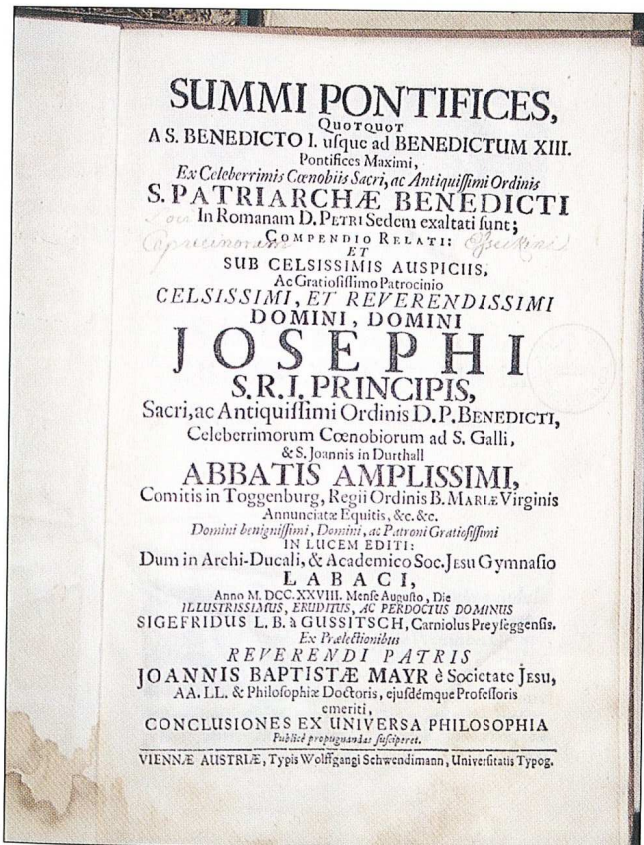
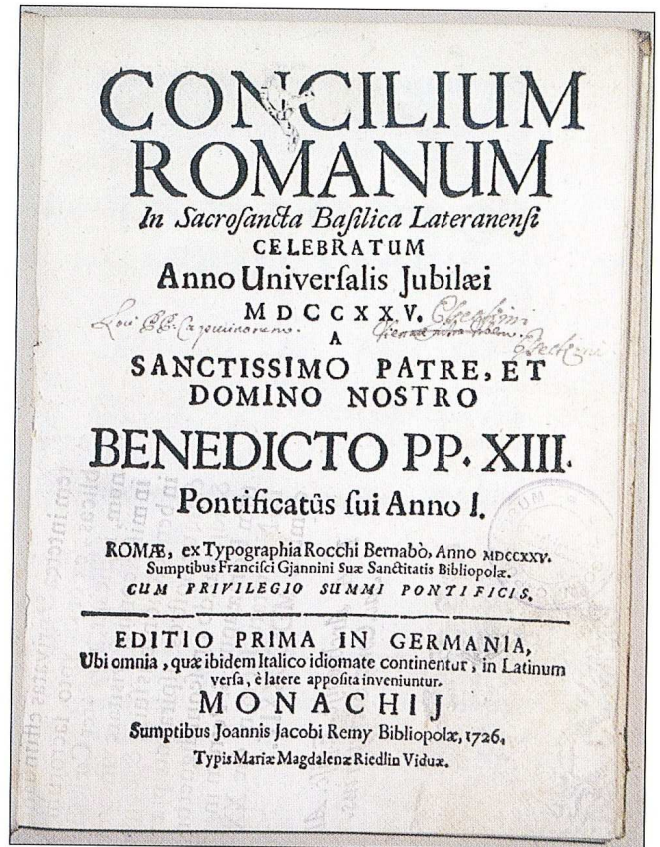
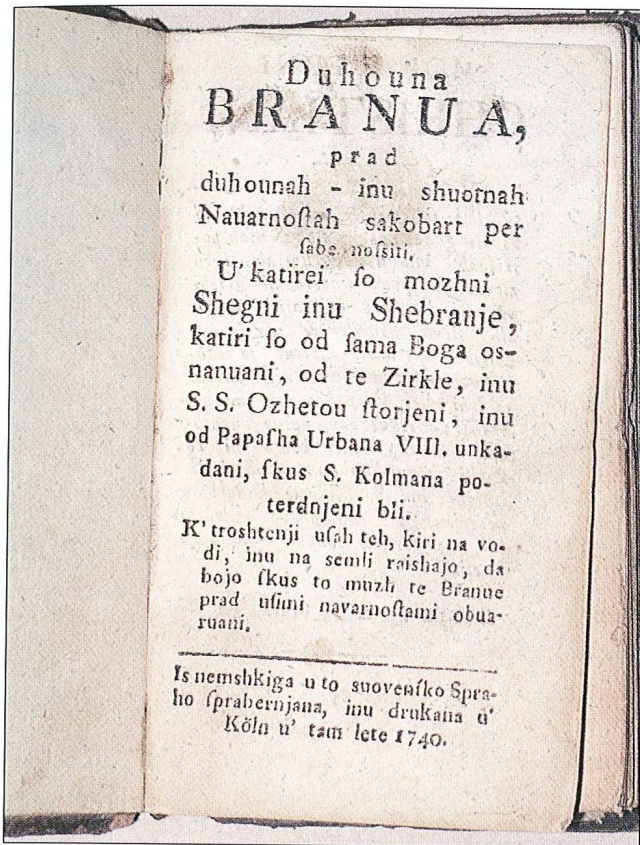
Knjižnica Kapucinskog samostana u Osijeku zorno odražava povijest i životni hod samoga samostana i njegove zajednice koja je knjižnicu utemeljila, tijekom vremena oblikovala, očuvala i do danas je koristi. Kapucini su kao red u Katoličkoj Crkvi, a tako i osječka kapucinska zajednica, imali svoje posebne povijesne, društvene, gospodarske i političke okolnosti života i djelovanja u raznim državnim, nacionalnim i crkvenopravnim okvirima. Svojom karizmom, ustaljenim običajima redovničke zajednice, pastoralnim potrebama, ali i stabilnošću kontinuiteta mjesta i djelovanja u Osijeku kroz tri stotine godina, oni su omogućili da se ta knjižnica, danas najstarija sačuvana knjižnica Gornjega grada, oblikuje i u cijelosti sačuva do danas.

Povod najnovijem zanimanju za tu knjižnicu i njezinu osobitu vrijednost na lokalnom, regionalnom, nacionalnom, pa i europskom planu, pojavio se u prigodi obilježavanja tristote obljetnice kapucina u Osijeku. Izložba «Blago knjižnice kapucinskog samostana u Osijeku», kao i referat o knjižnici u okviru jubilejskog Međunarodnog simpozija, iznova su naglasili njezinu vrijednost te suvremenim stručnjacima i znanstvenicima otvorili oči za knjižno blago koje im je nadohvat ruke, neistraženo i nepredstavljeno javnosti.

Položaj samostanske knjižnice na samom rubu samostanskog arhitektonskog sklopa, starost objekta i materijalna oslonjenost osječkih kapucina, uglavnom, na vlastite snage, uzrokovali su da je dio zgrade u kojem se knjižnica već stoljećima nalazi doživio arhitektonski krah, a knjige morale biti na brzu ruku izmještene. Vjerujemo da će dosadašnja istraživanja, prezentiranje toga knjižnoga blaga u javnosti, kao i obećanja koja su nakon jubilejskih slavlja uslijedila, rezultirati obnovom samog objekta, povratkom knjiga u prostore knjižnice, te njihovom stručnom obradom i znanstvenim korištenjem na ponos osječkih kapucina i korist sveukupne intelektualne i kulturne javnosti.

20 Usp. FRKIN, V. Nav. dj. Str. 42-45.

21 FRKIN, V. Nav. dj. Str. 46.

LITERATURA

Izvori:

- Arhiv Kapucinskog samostana u Osijeku. Br. 200/1978. Braća kapucini u Osijeku 1703.-1978. : Prospekt prigodom 275. obljetnice samostana. Osijek, 1978.
- Datoteka Hrvatske kapucinske provincije. Dokumenti s popisima vrijednih izdanja u knjižnici Kapucinskog samostana u Osijeku.
- Kronika kapucinskog samostana u Osijeku. Sv. I.-III. /«Protocollum Familiae Essekiensis»; «HISTORIA DOMESTICA, in qua memoratu digna Provinciae, peculiariter vero conventus hujus Essegginensis Compendiose referuntur, ad Usum A.V.V.P.P. Guardianorum p.t. existentium accomodata, ac exarari incepta. Anno M.DCC.LXIII.»/
- Knjige i članci
- BADURINA, A., 1996-1997, *Samostan* // Hrvatski leksikon. Sv. 2, Naklada Leksikon, Zagreb, 401.
- BLAŽEKOVIĆ, T., 1996, *Knjižnice* // Hrvatski leksikon. Sv. 1, Naklada Leksikon, Zagreb, 608.
- BORAK, H., 1987, *Kapucini* // Osijek – Katolička Crkva jučer i danas. Đakovo : Biskupski ordinarijat Đakovo, Dekanat osječkih župa, , Kreuzschwestern, Osijek, 69-76.
- CRISCUOLO, V., 2004, *Početak, razvoj i širenje kapucina u Europi – osnovne povijesne crte do utemeljenja osječkog samostana* // Međunarodni simpozij Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003 i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786., 5.-7. studenoga 2003, HAZU, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, Osijek, 25-32.
- ČOKOLIĆ, A., 2004, *Kapucinski red kao faktor razvoja novovjekovne sakralne arhitekture u srednjoeuropskom prostoru s naglaskom na barokni sklop Kapucinskog samostana sred Gornjeg grada u Osijeku* // Međunarodni simpozij Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003 i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786., 5.-7. studenoga 2003, HAZU, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, Osijek, 47-86.
- FRKIN, V., 2004, *Knjižnica franjevac kapucina u Osijeku* // Međunarodni simpozij Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003. i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786., 5.-7. studenoga 2003., HAZU, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, Osijek, 42-46.
- KATALENAC, D., 2003, *300 godina knjižnice Kapucinskog samostana u Osijeku: prilozi za povijest Knjižnice* // Blago knjižnice Kapucinskog samostana u Osijeku : katalog izložbe, HAZU, Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Osijeku, Gradska i sveučilišna knjižnica, Kapucinski samostan u Osijeku, Osijek, str. VII.
- KUŠEN, D., 2004, *Kronika Kapucinskog samostana u Osijeku* // Međunarodni simpozij Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003. i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786., 5.-7. studenoga 2003., HAZU, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, Osijek, 33-41.
- SRŠAN, S., 2004, *Općina Gornji grad uoči ujedinjenja 1786* // Međunarodni simpozij Tri stoljeća kapucina u Osijeku 1703.-2003. i Općina Gornji grad do ujedinjenja 1702.-1786., 5.-7. studenoga 2003., HAZU, Zavod za znanstveni i umjetnički rad, Osijek, 311-329.
- STIPČEVIĆ, A., 2000, *Sudbina knjige*, Naklada Benja., Lokve.
- TENŠEK, Z. T., 2002, *Kapucini, katolički red u svijetu i kod nas* // Posvećeni život, 2002, 1, Zagreb, 68-73.

LIBRARY OF THE CAPUCHIN MONESTERY IN OSIJEK

SUMMARY

The library of the Osijek Capuchin monastery is an admirable ensemble of cultural and historical heritage which was collected, preserved and used by generations of capuchins in the monastery as valued inheritance of their lives and work in Osijek and the whole region.

The library has not yet been entirely studied, interpreted and presented by experts.

Its function was in always and in its entirety clear and

defined with regard to the internal needs of the friars and their spiritual and social mission in the community. That function also entailed the development of the library stock until the present day. The content of the books, especially rare and valuable ones from the 16th to the 19th century in Croatian as well as foreign languages, is mostly about the monastery and its community through history. Considering its valuable holdings, the library has been given too little attention and is inaccessible to those who could use it for their scientific and cultural research.